

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

О. С. ЦИГАНОВА

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Методичні вказівки
до виконання практичних робіт

Рекомендовано Методичною радою НУК



ВИДАВНИЦТВО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА

2025

УДК 657.15(076)
Ц56

Автор О. С. Циганова, канд. екон. наук, доцент

Рецензент С. А. Бурлан, канд. екон. наук, доцент

Рекомендовано Методичною радою НУК

Циганова О. С.
Ц56 Бухгалтерський облік : методичні вказівки до виконання практичних робіт / О. С. Циганова. – Миколаїв : НУК, 2025. – 60 с.

Вміщено завдання для практичних робіт з теорії бухгалтерського обліку згідно з вимогами міжнародних стандартів. Усі завдання – це локальні задачі під час виконання яких потрібно зробити певні розрахунки і скласти відповідні бухгалтерські записи та первинні документи.

Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузей знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», 07 «Управління та адміністрування», а також можуть бути корисними аспірантам і викладачам, які підвищують свою кваліфікацію.

УДК 657.15(076)

© О. С. Циганова, 2025
© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ.....	6
<i>Тема 1. ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....</i>	<i>6</i>
<i>Практична робота № 1</i>	
Класифікація та звітне відображення об'єктів бухгалтерського обліку на підприємстві.....	6
<i>Практична робота № 2</i>	
Рахунки бухгалтерського обліку.....	12
<i>Тема 2. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....</i>	<i>20</i>
<i>Практична робота № 3</i>	
Облік процесу придбання виробничих запасів.....	20
<i>Практична робота № 4</i>	
Облік процесу виробництва.....	27
<i>Практична робота № 5</i>	
Облік процесу реалізації продукції (робіт, послуг) і визначення фінансового результату.....	32
<i>Практична робота № 6</i>	
Інвентаризація як метод бухгалтерського обліку.....	38

Практична робота № 7

Документування як метод бухгалтерського обліку.

Облікові реєстри.....39

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....42

ДОДАТКИ.....43

Додаток А.....43

Додаток Б.....47

Додаток В.....50

Додаток Г.....51

Додаток Д.....54

Додаток Е.....57

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Бухгалтерський облік являє собою систематизоване наукове знання базових принципів організації бухгалтерського обліку і звітності, методики формування та розкриття інформації про факти діяльності підприємств відповідно до запитів користувачів. Особливості нормативного регулювання бухгалтерського обліку визначають форму підготовки та узагальнення інформації про активи та зобов'язання на рахунках бухгалтерського обліку з різним ступенем деталізації інформації для потреб виробництва й управління.

Метою вивчення дисципліни є формування системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах.

Передумовами для вивчення дисципліни є дисципліни з мікро- та макроекономіки, економіки підприємства.

Після вивчення дисципліни студент повинен знати: класифікацію та звітне відображення об'єктів бухгалтерського обліку на підприємстві; рахунки бухгалтерського обліку; облік процесу придбання виробничих запасів; облік процесу виробництва; облік процесу реалізації продукції (робіт, послуг) і визначення фінансового результату; методи бухгалтерського обліку; облікові регістри.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

Тема 1. ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Практична робота № 1

Класифікація та звітне відображення об'єктів бухгалтерського обліку на підприємстві

Теорія

Об'єкти бухгалтерського обліку можна об'єднати у три групи:

1. Господарські засоби (активи), які забезпечують корисну співпрацю людей у процесі господарської діяльності підприємства.

2. Джерела утворення господарських засобів (капітал), що дають відповідь на питання, за рахунок чого сформовано господарські засоби.

3. Господарські процеси та їх результати, що обумовлюють у сукупності доцільність і напрямок діяльності підприємства.

До першої групи об'єктів бухгалтерського обліку відносяться *господарські засоби*. Залежно від видів та розміщення розрізняють:

- засоби сфери виробництва;
- засоби сфери обігу;

- засоби невиробничої сфери;
- нематеріальні засоби.

До другої групи об'єктів бухгалтерського обліку відносяться *джерела утворення господарських засобів*.

Залежно від обсягу й характеру діяльності підприємства всі його господарські засоби мають відповідні джерела утворення, які поділяються на два види:

- власні джерела утворення господарських засобів;
- залучені джерела утворення господарських засобів.

До власних джерел утворення господарських засобів належать: капітал, резерви, прибуток, забезпечення зобов'язань, цільове фінансування.

До залучених джерел утворення господарських засобів належать: кредити банків, кредиторська заборгованість.

Третю групу об'єктів бухгалтерського обліку складають *господарські процеси*.

Господарський процес являє собою частину кругообігу господарських засобів, який складається із певних господарських операцій. Господарські процеси на підприємстві об'єднано в три економічно однорідні групи, що різняться в методах збирання інформації, накопичення її в первинних документах та реєстрах бухгалтерського обліку:

- постачальницько-заготівельний;
- виробничий;
- реалізацій.

Об'єктами бухгалтерського обліку в процесі постачання виступають витрати на придбання засобів і предметів праці (обсяг придбаних предметів праці в натуральному і вартісному виразі), витрати на цей процес (що дозволяє визначити первісну вартість придбаних засобів і предметів праці), а також розрахункові операції з постачальниками і підрядниками, які виникають у процесі постачання.

Об'єктами бухгалтерського обліку в процесі виробництва є витрати підприємства на виробництво продукції (знос необоротних засобів, вартість використаної сировини і матеріалів, оплата праці робітників), що дозволяють визначити собівартість продукції та проаналізувати її структуру.

Об'єктами бухгалтерського обліку в процесі реалізації виступають виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у натуральних і грошових вимірниках; витрати, пов'язані з відвантаженням і збутом продукції; розрахунки з покупцями; визначення фінансового результату від реалізації (прибутку або збитку).

Бухгалтерський баланс є способом економічного групування та узагальненого відображення в грошовій оцінці наявності господарських засобів (активів) та джерел їх утворення (капіталу) на певну дату.

Для відокремленого відображення господарських засобів і джерел їх утворення баланс будується у вигляді двосторонньої таблиці. Ліва частина балансу, яка призначена для групування господарських засобів, дістала назву активу, а права, у якій відображується інформація про джерела утворення господарських засобів, – пасиву.

Актив і пасив балансу складаються з окремих статей. До кожної статті балансу включаються однакові за економічним змістом засоби господарства чи джерела їх утворення. До складу активу балансу входять статті, які відображують основні засоби, матеріальні цінності, грошові кошти, до складу пасиву – статті, які відображують капітал, резерви, цільове фінансування, зобов'язання. Статті балансу розподіляються на однойменні та комплексні. Одинейменні статті відображують стан якогось одного виду господарських засобів чи джерел їх утворення (наприклад, нематеріальні активи, готова продукція, статутний капітал, резервний капітал). Комплексні статті відображують стан кількох видів господарських

засобів чи джерел їх утворення (наприклад, стаття «Виробничі запаси» об'єднує матеріали, паливо, запчастини, напівфабрикати).

Головною умовою балансу є рівність підсумків активу та пасиву, що обумовлено тим, що в обох частинах відображені одні й ті ж господарські засоби, згруповані за різними ознаками: в активі – за складом та розміщенням, у пасиві – за джерелами утворення. Кожний вид засобів, розміщений в активі, має відповідне джерело їх утворення, відображене в пасиві. Відсутність рівності активу і пасиву балансу свідчить про наявність помилок допущених в облікових записах під час складання балансу.

Практичне завдання

1. На основі даних про стан майна промислового підприємства на 1 січня 20__ року (табл. 1) провести розподіл, сформувані склад і визначити величину господарських засобів та джерел їх утворення в табл. 2.

Таблиця 1. Майно промислового підприємства та джерела його утворення на 1 січня 20__ року

№ з/п	Господарські засоби та джерела їх утворення	Сума, грн
1	Гроші у національній валюті на поточному рахунку в банку	45 000
2	Товарні знаки продукції підприємства	10 809
3	Заборгованість підприємства за отримане паливо перед постачальником	14 232
4	Незавершене промислове виробництво	34 577
5	Нерозподілений прибуток	204 728
6	Будівлі матеріальних складів і готової продукції	90 100
7	Заборгованість підприємства в бюджет з податку на додану вартість	14 832
8	Готівка у національній валюті в касі	5124

Продовж. табл. 1

№ з/п	Господарські засоби та джерела їх утворення	Сума, грн
9	Сировина	26 478
10	Короткострокові кредити банку	25 023
11	Заборгованість інструментального заводу за реалізовані йому прилади перед підприємством	27 810
12	Запасні частини	10 235
13	Заборгованість підприємства перед працівниками з оплати праці	11 004
14	Вантажний автотранспорт	87 212
15	Знос основних засобів	185 072
16	Гроші на валютному рахунку в банку	20 500
17	Статутний капітал	266 987
18	Основні засоби загальновиробничого призначення	97 458
19	Заборгованість підприємства в бюджет з податку на прибуток	12 608
20	Малоцінні та швидкозношувані предмети	5169
21	Заборгованість підприємства органам соціального страхування	5905
22	Виробниче обладнання цехів	181 842
23	Будівлі виробничих цехів	192 134
24	Допоміжні матеріали	19 123
25	Верстати з програмно-числовим управлінням на складі готової продукції	191 480
26	Заборгованість підприємства в бюджет за податком з доходу фізичних осіб	25 125
27	Будівля адміністративного корпусу	100 456
28	Цільове фінансування та надходження	114 000
29	Напівфабрикати власного виробництва	10 991
30	Знос нематеріальних активів	5467
31	Ліцензія на зовнішньоторгову діяльність	10 287
32	Готівка в іноземній валюті у касі	2316

Продовж. табл. 1

№ з/п	Господарські засоби та джерела їх утворення	Сума, грн
33	Інший додатковий капітал	229 113
34	Заборгованість підприємства за використану електроенергію перед ПАТ «Миколаївобленерго»	4900
35	Електронно-обчислювальна техніка	33 477
36	Резерв на оплату відпусток працівників	25 817
37	Будівельні матеріали	11 455
38	Незавершене будівництво	42 265
39	Основні матеріали	17 222
40	Заборгованість підзвітних осіб підприємству	700
41	Брокерське місце на торговій біржі	16 354
42	Заборгованість підприємства верстатобудівному заводу за придбані токарні станки	17 266
43	Довгострокові кредити банку	49 888
44	Паливо	11 561
45	Цільове фінансування будівництва	90 168

Таблиця 2. Склад господарських засобів і джерел їх утворення

Господарські засоби	Сума, грн	Джерела утворення господарських засобів	Сума, грн
...		...	
<i>Разом</i>		<i>Разом</i>	

2. Користуючись даними про склад господарських засобів та джерел їх утворення на підприємстві (табл. 2), визначити, до якої статті Балансу відносяться конкретні види господарських засобів та джерел їх утворення, і заповнити Баланс (форма № 1) на початок звітного періоду (дод. А).

Практична робота № 2

Рахунки бухгалтерського обліку

Теорія

Рахунок бухгалтерського обліку має вигляд двосторонньої таблиці (рис. 1), ліву сторону якої позначають умовним терміном **дебет**, а праву – **кредит**.

Дебет	Рахунок № ____ (назва)	Кредит

Рис. 1. Побудова рахунку

Щоб мати повне уявлення про об'єкт обліку, на кожному рахунку записують початковий залишок засобів або джерел їх утворення, який називається **залишком** або **сальдом на початок**.

Через те, що бухгалтерський баланс складається з двох частин (активу та пасиву), усі рахунки поділяються на **активні** та **пасивні**.

Активні рахунки призначені для обліку наявності та змін господарських засобів (основні засоби, запаси), а пасивні – для обліку наявності та змін джерел утворення господарських засобів (уставний капітал, знос основних засобів). Оскільки господарські засоби розміщені в Балансі на лівому боці – в активі, то й залишки на активних рахунках записують у лівому боці – дебеті. Джерела господарських засобів відображаються у Балансі в правому боці – у пасиві, тому й залишки на пасивних рахунках записують у правому боці – у кредиті. Активні рахунки завжди мають дебетове сальдо, а пасивні – кредитове.

Протягом звітного періоду на дебеті та кредиті рахунків відображують господарські операції на підставі відповідних документів. Підсумки записів господарських операцій

за дебетом і кредитом рахунків називають **оборотами**. Оборот, визначений за дебетом рахунку, називається *дебетовим оборотом*, за кредитом – *кредитовим*.

На активному рахунку за дебетом відображують залишок господарських засобів та їх збільшення, а за кредитом – зменшення засобів. Для визначення кінцевого залишку на активному рахунку необхідно до початкового залишку додати оборот за дебетом та з отриманої суми відняти оборот за кредитом. Схему активного рахунка і порядок здійснення за ним записів наведено на рис. 2.

Дебет	Активний рахунок	Кредит
Початковий залишок (сальдо)		
Збільшення (+)	Зменшення (–)	
Оборот (+)	Оборот (–)	
Кінцевий залишок (сальдо)		

Рис. 2. Схема активного рахунку

На пасивному рахунку за кредитом відображують збільшення джерел засобів, а за дебетом – зменшення. Для визначення кінцевого залишку на пасивному рахунку необхідно до початкового залишку додати оборот за кредитом та з отриманої суми відняти оборот за дебетом. Схему пасивного рахунка і порядок здійснення за ним записів наведено на рис. 3.

Дебет	Пасивний рахунок	Кредит
	Початковий залишок (сальдо)	
Зменшення (–)	Збільшення (+)	
Оборот (–)	Оборот (+)	
	Кінцевий залишок (сальдо)	

Рис. 3. Схема пасивного рахунку

Окрім активних і пасивних рахунків, у бухгалтерському обліку є такі, яким притаманні властивості і активних, і пасивних рахунків одночасно. Такі рахунки називаються *активно-пасивними*, що зі свого боку поділяються на два види: 1) рахунки з одностороннім сальдо; 2) рахунки з двостороннім сальдо (за дебетом і кредитом одночасно). До них зазвичай відносяться рахунки, за якими здійснюються розрахунки підприємства з різними дебіторами і кредиторами, зокрема «Розрахунки з покупцями та замовниками», «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» та інше.

На активно-пасивному рахунку сальдо початкове може бути на одному боці, а сальдо кінцеве може бути виведене на іншому. Як наслідок, на початку місяця рахунок може бути активним, а наприкінці – стати пасивним. За кредитом відображається збільшення кредиторської та зменшення дебіторської заборгованостей, а за дебетом, навпаки, – зменшення кредиторської та збільшення дебіторської заборгованостей.

Для того щоб вивести кінцевий залишок (сальдо) за активно-пасивним рахунком з одностороннім сальдо, необхідно до початкового залишку додати суму обороту з тієї сторони рахунку, де було зазначено початкове сальдо, і відняти оборот з іншого боку рахунку. Якщо отримана сума більше нуля (зі знаком плюс), то кінцевий залишок (сальдо) буде знаходитися на тому боці, де було початкове сальдо, а якщо отримана сума менше нуля (зі знаком мінус), то він буде знаходитися на іншому боці в порівнянні з початковим сальдо. Схему активно-пасивного рахунка і порядок здійснення за ним записів показано на рис. 4.

У результаті господарських операцій відбуваються двохітості й рівновеликі зміни господарських засобів і джерел їх утворення. Це обумовлює необхідність відображення господарських операцій на рахунках способом *подвійного запису*,

сутність якого полягає у тому, що кожну операцію в одній і тій же сумі записують двічі – за дебетом одного рахунка і кредитом іншого.

Дебет	Активно-пасивний рахунок	Кредит
або Початковий залишок (сальдо) – наявність дебіторської заборгованості		або Початковий залишок (сальдо) – наявність кредиторської заборгованості
Збільшення дебіторської заборгованості (+)		Збільшення кредиторської заборгованості (+)
Зменшення кредиторської заборгованості (–)		Зменшення дебіторської заборгованості (–)
Оборот		Оборот
або Кінцевий залишок (сальдо)		або Кінцевий залишок (сальдо)

Рис. 4. Схема активно-пасивного рахунку

Перш ніж відобразити господарську операцію на відповідних рахунках, необхідно скласти *бухгалтерське проведення (проводку)*, під яким розуміють визначення дебету одного та кредиту іншого рахунку, а також суми. Взаємозв'язок рахунків, що виникає в результаті відображення на них господарських операцій подвійним записом, називається *кореспонденцією рахунків*, а самі рахунки – *кореспондуючими*. Залежно від кількості кореспондуючих рахунків розрізняють: *просту* бухгалтерську проводку, за якою один рахунок дебетується, а інший кредитується на ту ж саму суму, і *складну* – коли один рахунок дебетується, а декілька кредитується або ж навпаки.

Поточне узагальнення змін, що відбуваються у складі господарських засобів та їх джерел, здійснюють за допомогою *оборотних відомостей*, які дають інформацію про зміни господарських засобів та їх джерел за звітний період, а також їх стан на початок і кінець звітного періоду (табл. 3).

Таблиця 3. Оборотна відомість за синтетичними рахунками, грн

Номер та назва рахунків	Залишок на початок періоду		Оборот за місяць		Залишок на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
...						
Разом						

Якщо записані правильно початкові сальдо на рахунках, рознесені всі кореспонденції за рахунками, підраховані обороти та виведені кінцеві залишки, то в оборотній відомості мають місце три пари рівностей:

1. Рівність підсумків першої пари граф зумовлена рівністю підсумків активу і пасиву балансу, який є підставою для запису на синтетичних рахунках.

2. Рівність підсумків другої пари граф обумовлена подвійним записом кожної господарської операції.

3. Рівність підсумків третьої пари граф обумовлена рівністю двох попередніх пар.

Порушення цих рівностей свідчить про допущені помилки під час облікової реєстрації господарських операцій.

Практичне завдання

1. На підставі залишків активів, зобов'язань і капіталу підприємства на 1 січня 20__ року, наведених у Балансі (п. 2 практичного завдання 1), відкрити відповідні синтетичні рахунки, а також субрахунки до рахунків 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках» і записати в них початкові залишки.

2. Указати кореспондуючі рахунки за кожною операцією, наведеною в Журналі реєстрацій господарських операцій за січень 20__ року (табл. 4).

Таблиця 4. Журнал реєстрацій господарських операцій за січень 20__ року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Перераховано готівку з каси підприємства на поточний рахунок у банку	1000		
2	Відпущено зі складу паливо в основне виробництво	2344		
3	Оприбутковано на склад сировину, придбану у постачальника	10 523		
4	Отримано на поточний рахунок підприємства короткострокову позику банку	12 000		
5	Відпущено зі складу сировину в основне виробництво	24 789		
6	Повернуто з виробництва на склад невикористані комплектуючі вироби	2960		
7	Перераховано з поточного рахунка постачальнику за отриману сировину	10 523		
8	Оприбутковано малоцінні та швидкозношувані предмети, придбані підзвітною особою	1800		
9	Відображено внесок нерозподіленого прибутку до резервного капіталу підприємства	25 000		
10	Погашено з поточного рахунка заборгованість перед Пенсійним фондом	6600		
11	Оприбутковано на склад готову продукцію з основного виробництва	40 000		

Продовж. табл. 4

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
12	Отримано в касу кошти від інших дебіторів	450		
13	Передано на склад із основного виробництва виготовлені напівфабрикати	10 200		
14	Видано підзвітній особі з каси готівку для придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів	3200		
15	Погашено короткострокову позику з поточного рахунка підприємства	20 000		
16	Отримано виробничі запаси як внесок до статутного капіталу	4000		
17	Відпущено зі складу запасні частини в основне виробництво	4787		
18	Перераховано з поточного рахунка постачальнику за напівфабрикати	6725		
19	Переведено частину напівфабрикатів власного виробництва, призначених для подальшої реалізації, до складу готової продукції	5000		
20	Повернуто в касу залишок невикористаної підзвітної суми	400		
21	Відпущено зі складу тару в основне виробництво	11 000		
22	Перераховано з поточного рахунка в бюджет суму податку на прибуток	1500		
23	Збільшено розмір статутного капіталу за рахунок коштів резервного капіталу	4000		
24	Перераховано з поточного рахунка в касу кошти для виплати заробітної плати	15210		
25	Оприбутковано напівфабрикати від постачальника	6725		

Продовж. табл. 4

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
26	Переведено частину готової продукції, яка передбачена для власного використання, до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів	6355		
27	Отримано основні засоби як внесок до статутного капіталу	7500		
28	Отримано на поточний рахунок кошти від покупця за реалізовану готову продукцію	9000		
29	Виплачено з каси заробітну плату працівникам підприємства	10 210		

3. На основі даних Журналу реєстрації господарських операцій (табл. 4) записати в кореспондуючі рахунки бухгалтерського обліку номер і суму кожної господарської операції, підрахувати обороти за місяць та вивести кінцеві залишки за рахунками.

4. На основі даних бухгалтерських рахунків (п. 3) скласти оборотну відомість за синтетичними рахунками за січень 20__ року і Баланс (форма № 1) за станом на 31 січня 20__ року (дод. А).

Тема 2. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Практична робота № 3

Облік процесу придбання виробничих запасів

Теорія

Згідно з Національним положенням (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат:

- суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (підряднику), за вирахуванням непрямих податків;
- суми ввізного мита;
- транспортно-заготівельних витрат (затрати на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування запасів до місця їх використання, страхування ризиків транспортування);

інших витрат, пов'язаних з доведенням запасів до стану, придатного до використання, з підвищенням їх якості.

Транспортно-заготівельні витрати включаються до собівартості придбаних запасів або загальною сумою відображаються на окремому субрахунку рахунка 20 «Виробничі запаси». Існують два методи розподілу транспортно-заготівельних

витрат, тобто методи віднесення таких витрат до складу первісної вартості запасів:

- метод прямого розподілу;
- метод розподілу за середнім відсотком.

Прямий метод полягає в прямому розподілі транспортно-заготівельних витрат між одиницями придбаних запасів у вартісному, кількісному чи ваговому співвідношенні. У цьому випадку транспортно-заготівельні витрати обліковуються на рахунок 20 «Виробничі запаси» і відразу включаються до собівартості придбаних запасів.

Метод розподілу транспортно-заготівельних витрат за середнім відсотком полягає у визначенні відсоткового співвідношення всіх транспортно-заготівельних витрат звітного місяця до всієї вартості запасів, що обліковуються у звітному місяці. Якщо відоме таке співвідношення, можна визначити суму транспортно-заготівельних витрат, що припадає на залишок запасів у кінці звітного місяця, а також суму транспортно-заготівельних витрат, що припадає на запаси, які вибули.

Застосування методу середнього відсотка не припускає розподіл транспортно-заготівельних витрат безпосередньо під час одержання запасів, як це здійснюється за методом прямого розподілу. Протягом звітного місяця транспортно-заготівельні витрати накопичуються на окремому субрахунку рахунка 20 «Виробничі запаси».

Середній відсоток транспортно-заготівельних витрат (% ТЗВ) визначається діленням суми залишків транспортно-заготівельних витрат на початок звітного місяця і транспортно-заготівельних витрат за звітний місяць на суму залишку запасів на початок звітного місяця, а також запасів, що надійшли за звітний місяць:

$$\% \text{ ТЗВ} = \frac{C_{\text{поч}} \text{ Дт } 20 / \text{ТЗВ} + \text{Дт } 20 / \text{ТЗВ}}{C_{\text{поч}} \text{ Дт } 20 + \text{Дт } 20} * 100 \%.$$

Сума транспортно-заготівельних витрат, яка відноситься до складу первісної вартості використаних чи реалізованих запасів, визначається множенням середнього відсотка транспортно-заготівельних витрат на вартість запасів, що вибули:

$$K_T 20 / TЗВ = \frac{K_T 20 * \% TЗВ}{100 \%}$$

Сума транспортно-заготівельних витрат, що припадає на залишок запасів, визначається множенням середнього відсотка транспортно-заготівельних витрат на вартість запасів, що залишилися:

$$C_{\text{кін}} \text{ Дт } 20 / TЗВ = \frac{C_{\text{кін}} \text{ Дт } 20 * \% TЗВ}{100 \%}$$

Практичне завдання

1. Відкрити рахунки бухгалтерського обліку і записати в них початкові залишки на основі даних табл. 5.

Таблиця 5. Назва рахунків (субрахунків)

№ з/п	Назва рахунків (субрахунків)	Сума, грн
1	Основні засоби	4 089 200
2	Сировина й матеріали	200 000
3	Паливо	100
4	Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками (кредиторська заборгованість)	40 000
5	Розрахунки з іншими кредиторами (кредиторська заборгованість)	25 000
6	Короткострокові кредити банків у національній валюті	30 000
7	Розрахунки з органами соціального страхування (кредиторська заборгованість)	19 000

Продовж. табл. 5

№ з/п	Назва рахунків (субрахунків)	Сума, грн
8	Статутний капітал	4 923 700
9	Розрахунки за виплатами працівникам (кредиторська заборгованість)	20 600
10	Виробництво	289 200
11	Розрахунки за податками і платежами (кредиторська заборгованість)	16 000
12	Рахунки в банках	495 800

2. Відкрити аналітичні рахунки до субрахунка «Сировина й матеріали» і записати у них початкові залишки на основі наступних даних (табл. 6).

Таблиця 6. Дані за аналітичними рахунками до субрахунка «Сировина й матеріали»

Найменування матеріалів	Сорт	Одиниця виміру	Кількість	Ціна, грн	Сума, грн
Сталь сортова	I	т	600	150	90 000
Латунь ливарна	I	т	350	200	70 000
Мідь конвертерна	I	кг	100	300	30 000
Транспортно-заготівельні витрати					10 000
<i>Разом</i>					200 000

3. Відкрити аналітичні рахунки до субрахунка «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» і записати у них початкові залишки на основі даних табл. 7.

Таблиця 7. Дані за аналітичними рахунками до субрахунка «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками»

Найменування підприємств-постачальників	Сума, грн
Сталеливарний завод	0
Завод феросплавів	25 000
Мідеплавильний завод	15 000
<i>Разом</i>	40 000

4. У Журналі реєстрацій господарських операцій за березень 20__ року (табл. 8) розрахувати суми та вказати кореспонденцію рахунків за наведеними операціями (розподіл транспортно-заготівельних витрат, які обліковуються на окремому субрахунку, зробити у табл. 9).

5. Відобразити наведені господарські операції (п. 3) на рахунках синтетичного та аналітичного обліку, підрахувати обороти за місяць та визначити залишки на кінець місяця.

6. Скласти оборотні відомості за аналітичними рахунками до субрахунків «Сировина й матеріали» і «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками».

Таблиця 8. Журнал реєстрацій господарських операцій за березень 20__ року

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Оприбутковано на склад підприємства 100 т латуні за ціною 194 грн/т (без ПДВ) від заводу феросплавів			
2	Відображено у складі податкового кредиту суму ПДВ за оприбутковану латунь			
3	Отримано на поточний рахунок підприємства короткострокову позику банку	8000		

Продовж. табл. 8

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
4	Проведено з поточного рахунка підприємства оплату заводу феросплавів за поставлену раніше латунь			
5	Оприбутковано на склад підприємства 50 кг міді за ціною 305 грн/кг (без ПДВ) від мідеплавильного заводу			
6	Відображено у складі податкового кредиту суму ПДВ за оприбутковану мідь			
7	Списано паливо на перевезення власним транспортом латуні та міді до місця їх зберігання	80		
8	Нараховано заробітну плату водію за перевезення латуні та міді до місця їх зберігання	115		
9	Зроблено нарахування єдиного соціального внеску на заробітну плату водія	22		
10	Списано витрати, пов'язані зі стоянкою і паркуванням автомобіля	30		
11	Погашено з поточного рахунка підприємства заборгованість перед мідеплавильним заводом	33 300		
12	Оприбутковано на склад підприємства 200 т сортової сталі за ціною 154 грн/т (без ПДВ) від сталеливарного заводу			
13	Відображено у складі податкового кредиту суму податку на додану вартість (ПДВ) за оприбутковану сортову сталь			
14	Відображено витрати на вантажно-розвантажувальні роботи та транспортування сортової сталі до місця її зберігання, здійснені автотранспортним підприємством (без ПДВ)	370		

Продовж. табл. 8

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
15	Відображено у складі податкового кредиту суму ПДВ за проведені вантажно-розвантажувальні роботи та транспортування сортової сталі, що здійснені автотранспортним підприємством			
16	Проведено з поточного рахунка підприємства оплату сталеливарному заводу за поставлену раніше сортову сталь			
17	Проведено з поточного рахунка підприємства оплату автотранспортному підприємству за вантажно-розвантажувальні роботи та транспортування сортової сталі			
18	Відпущено зі складу у виробництво: сталь 500 т за ціною 150 грн / т; латунь 300 т за ціною 200 грн / т; мідь 25 кг за ціною 300 грн / кг <i>Разом</i>			
19	Включено до витрат на виробництво транспортно-заготівельні витрати у частині, яка відноситься до відпущених у виробництво матеріалів			

Таблиця 9. Розподіл транспортно-заготівельних витрат за березень 20__ року

Показники	Вартість сировини й матеріалів, грн (субрах. 201)	Транспортно-заготівельні витрати, грн (субрах. 201 / ТЗВ)
Залишок на початок місяця		
Надійшло за місяць		
Вибуло за місяць		
Залишок на кінець місяця		

Практична робота № 4 **Облік процесу виробництва**

Теорія

Синтетичний облік процесу виробництва продукції здійснюється на таких синтетичних рахунках: 23 «Виробництво», 26 «Готова продукція», 91 «Загальновиробничі витрати».

Для обліку виробничих витрат і визначення собівартості готової продукції призначено активний рахунок 23 «Виробництво». До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати (вартість сировини й матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції);
- прямі витрати на оплату праці (заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим виробництвом продукції);
- інші прямі витрати (відрахування на соціальні заходи, амортизації);
- змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати (дод. В).

Облік загальновиробничих витрат ведеться на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». За дебетом відображується сума непрямих витрат, яка щомісячно розподіляється і з кредиту рахунка списується на відповідні об'єкти обліку витрат, тобто у дебет рахунка 23 «Виробництво» або 90 «Собівартість реалізації».

Отже, за дебетом рахунка 23 «Виробництво» протягом місяця обліковують прямі й непрямі витрати, пов'язані з виробництвом продукції, а за кредитом відображуються

суми фактичної собівартості завершеної виробництвом готової продукції. Оскільки протягом місяця одержану з виробництва готову продукцію оприбутковують на склад зазвичай за плановою собівартістю, то лише наприкінці місяця визначають фактичну собівартість після складання звітної калькуляції. Тобто відбувається коригування планової собівартості до рівня фактичної шляхом розрахунку калькуляційних різниць (перевитрата або економія). Суми відхилень списують у дебет рахунків 26 «Готова продукція», 90 «Собівартість реалізації» тощо.

Сальдо за рахунком 23 «Виробництво» може бути лише дебетовим і означає залишок незавершеного виробництва. Для визначення фактичної собівартості готової продукції необхідно до залишку незавершеного виробництва на початок місяця додати витрати (оборот за дебетом) за місяць і відняти залишок незавершеного виробництва на кінець місяця.

Практичне завдання

1. Відкрити рахунки бухгалтерського обліку і записати в них початкові залишки на основі даних табл. 10.

Таблиця 10. Назва рахунків (субрахунків)

№ з/п	Назва рахунків (субрахунків)	Сума, грн
1	Виробничі запаси	10 500
2	Розрахунки з підзвітними особами (дебіторська заборгованість)	60
3	Розрахунки за виплатами працівникам (кредиторська заборгованість)	3700
4	Виробництво	3100

Продовж. табл. 10

№ з/п	Назва рахунків (субрахунків)	Сума, грн
5	Розрахунки з органами соціального страхування (кредиторська заборгованість)	1360
6	Готова продукція	6050
7	Знос основних засобів	13 460
8	Розрахунки з іншими кредиторами (кредиторська заборгованість)	2100
9	Малоцінні та швидкозношувані предмети	610
10	Готівка	300
11	Розрахунки за податками і платежами	0
12	Загальновиробничі витрати	0

2. Відкрити субрахунки до рахунка «Виробництво» і записати у них початкові залишки на основі даних табл. 11.

Таблиця 11. Дані за субрахунками до рахунка «Виробництво»

№ суб-рахунка	Найменування субрахунків	Сума, грн
231	Виробництво верстатів токарно-гвинторізних	800
232	Виробництво верстатів фрезерних	1400
233	Виробництво верстатів радіально-свердлильних	900
<i>Разом</i>		3100

3. У Журналі реєстрацій господарських операцій за квітень 20__ року (табл. 12) розрахувати суми та вказати кореспонденцію рахунків за наведеними операціями.

**Таблиця 12. Журнал реєстрацій господарських операцій
за квітень 20__ року**

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Видано підзвітній особі з каси готівку на господарські потреби	280		
2	Відпущено зі складу у виробництво основні матеріали на виробництво верстатів: токарно-гвинторізних фрезерних радіально-свердлильних та на утримання і ремонт виробничого обладнання <i>Разом</i>	2478 1980 2700 1500		
3	Оприбутковано господарський інвентар, придбаний підзвітною особою для потреб цеху	280		
4	Нараховано знос виробничого обладнання, яке використовується у виробництві верстатів: токарно-гвинторізних фрезерних радіально-свердлильних <i>Разом</i>	1244 1058 960		
5	Списано малоцінні та швидкозношувані предмети на потреби цеху	210		
6	Нараховано заробітну плату робітникам за виробництво верстатів: токарно-гвинторізних фрезерних радіально-свердлильних та зайнятим обслуговуванням і ремонтом обладнання <i>Разом</i>	5000 3000 4000 2000		

Продовж. табл. 12

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
7	Нараховано єдиний соціальний внесок _____ % на фонд оплати праці робітників, зайнятих виробництвом верстатів: токарно-гвинторізних фрезерних радіально-свердлильних та обслуговуванням і ремонтом обладнання <i>Разом</i>			
8	Акцептовано рахунок ПАТ «Миколаївгаз» за опалення приміщення цехів	3000		
9	Утримано із заробітної плати робітників у бюджет податок з доходу фізичних осіб	2254		
10	Нараховано знос будівлі цеху	3860		
11	Нараховано суму оплати за використану електроенергію для освітлення приміщень цехів ПАТ «Миколаївобленерго»	3500		
12	Нараховано суму орендної плати основних засобів загальновиробничого призначення	4000		
13	Загальновиробничі витрати включаються до витрат на виробництво (пропорційно обсягів нарахованої заробітної плати основним робітникам наступних верстатів): токарно-гвинторізних фрезерних радіально-свердлильних <i>Разом</i>			
14	Оприбутковано на склад за виробничою собівартістю наступні верстати: токарно-гвинторізні фрезерні радіально-свердлильні <i>Разом</i>	15 000 10 000 12 000		

4. Розподілити загальновиробничі витрати у табл. 13.
5. Відобразити наведені господарські операції (п. 3) на рахунках синтетичного та аналітичного обліку, підрахувати обороти за місяць та визначити залишки на кінець місяця.

Таблиця 13. Розподіл загальновиробничих витрат за квітень 20__ року

Види продукції	Заробітна плата основних робочих	%	Загальновиробничі витрати (ЗВВ), грн
Верстати токарно-гвинторізні			
Верстати фрезерні			
Верстати радіально-свердлильні			
<i>Разом</i>		100	

7. Скласти оборотну відомість за субрахунками до рахунка «Виробництво».

Практична робота № 5
**Облік процесу реалізації продукції (робіт, послуг)
і визначення фінансового результату**

Теорія

Облік процесу реалізації продукції (робіт, послуг) здійснюється за допомогою таких синтетичних рахунків: 26 «Готова продукція», 90 «Собівартість реалізації», 70 «Доходи від реалізації», 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 64 «Розрахунки за податками і платежами», 79 «Фінансові результати», 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

На рахунку 90 «Собівартість реалізації» узагальнюється інформація про фактичну собівартість реалізованої продукції, товарів, наданих робіт та послуг. За дебетом цього рахунка відображують виробничу собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг, а за кредитом – списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати».

Адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати не включаються до складу виробничої собівартості готової продукції, а тому інформація про такі витрати узагальнюється на рахунках обліку витрат – 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності». Наприкінці місяця сума дебетових оборотів за рахунками 90, 92, 93, 94 списується з кредиту цих рахунків у дебет рахунка 79 «Фінансові результати».

У момент реалізації продукції (робіт, послуг) за продажною вартістю (з ПДВ) дебетують рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» і кредитують рахунок 70 «Доходи від реалізації». Одночасно на суму належних до сплати непрямих податків (ПДВ, акцизи) дебетують рахунок 70 «Доходи від реалізації» і кредитують рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами».

Наприкінці місяця рахунки доходів та витрат закриваються шляхом списанням їх на рахунок 79 «Фінансові результати». До того ж на суму чистих доходів дебетують рахунок 70 «Доходи від реалізації» і кредитують рахунок 79, а на суму понесених витрат дебетують рахунок 79 та кредитують рахунок 90 «Собівартість реалізації». Порівнюючи дебетові та кредитові обороти за рахунком 79, визначають фінансовий результат діяльності підприємства (прибуток або збиток). Наприкінці звітного періоду виведене сальдо активно-пасивного рахунка 79 «Фінансові результати» списують на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». До того ж якщо залишок

за рахунком 79 є кредитовим (прибуток), то дебетують рахунок 79 і кредитують 44; якщо ж залишок є дебетовим, то, навпаки, дебетують рахунок 44 і кредитують 79.

Практичне завдання

Відкрити рахунки бухгалтерського обліку й записати в них початкові залишки на основі даних табл. 14.

Таблиця 14. Назва рахунків (субрахунків)

№ з/п	Назва рахунків (субрахунків)	Сума, грн
1	Виробничі запаси	3845
2	Розрахунки з підзвітними особами (дебіторська заборгованість)	100
3	Розрахунки за виплатами працівникам (кредиторська заборгованість)	3370
4	Рахунки в банках	15 500
5	Розрахунки за страхування (кредиторська заборгованість)	1465
6	Готова продукція	34 500
7	Знос основних засобів	41 545
8	Розрахунки з іншими кредиторами (кредиторська заборгованість)	3800
9	Готівка	900
10	Розрахунки за податками і платежами (кредиторська заборгованість)	2065
11	Розрахунки з покупцями й замовниками (дебіторська заборгованість)	2400
12	Нерозподілений прибуток	5000

2. У Журналі реєстрацій господарських операцій за липень 20__ року (табл. 15) розрахувати суми та вказати кореспонденцію рахунків (використовуючи аналітичні рахунки) за наведеними операціями.

**Таблиця 15. Журнал реєстрацій господарських операцій
за липень 20__ року**

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
1	Відвантажені вітчизняному покупцю ТОВ «Машпроект» за ціною (у т. ч. ПДВ) верстати: токарно-гвинторізні фрезерні радіально-свердильні <i>Разом</i>	12 000 4000 8000		
2	Вираховано суму податкового зобов'язання з ПДВ із суми доходу від реалізації готової продукції			
3	Видано з каси готівку на службове відрядження працівнику відділу збуту	500		
4	Списані витрати на відрядження працівника відділу збуту	450		
5	Повернуто невикористану суму на відрядження до каси			
6	Нараховано заробітну плату працівникам відділу збуту	2500		
7	Проведено нарахування єдиного соціального внеску ____ % (згідно з чинним законодавством) на фонд оплати праці працівників відділу збуту			
8	Акцептовано рахунок ПАТ «Миколаївгаз» за опалення приміщення виставкової зали	1280		
9	Нараховано рекламному агентству за виготовлення рекламних стендів	750		
10	Відвантажено вітчизняному покупцю ТОВ «Екватор» за ціною (у т. ч. ПДВ) верстати: токарно-гвинторізні фрезерні радіально-свердильні <i>Разом</i>	12 000 6000 18 000		

Продовж. табл. 15

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
11	Вираховано суму податкового зобов'язання з ПДВ із суми доходу від реалізації готової продукції			
12	Нараховано ПАТ «Миколаївобленерго» суму оплати за використану електроенергію для освітлення виставкової зали	1870		
13	Списано тарні матеріали для пакування реалізованих верстатів	2100		
14	Нараховано знос будівлі виставкової зали	1450		
15	Перераховано з поточного рахунка в касу кошти для виплати заробітної плати працівникам відділу збуту	5000		
16	Виплачено з каси заробітну плату працівникам відділу збуту	5000		
17	Отримано на поточний рахунок виручку за реалізовану готову продукцію від покупців: ТОВ «Екватор» ТОВ «Машпроект» <i>Разом</i>	34 500 25 000		
18	Відображено виробничу собівартість реалізованих верстатів: токарно-гвинторізних фрезерних радіально-свердильних <i>Разом</i>	10 400 8600 9500		
19	Погашено підприємством заборгованість перед: бюджетом у сумі ПДВ рекламним агентством ПАТ «Миколаївобленерго» за електроенергію ПАТ «Миколаївгаз» за опалення приміщення органами соціального страхування в розмірі єдиного соціального внеску <i>Разом</i>	10 000 1000 1870 1280 1000		

Продовж. табл. 15

№ з/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			Дебет	Кредит
20	Списано на збільшення фінансового результату суму чистого доходу від реалізації готової продукції			
21	Списано на зменшення фінансового результату собівартість реалізованої готової продукції			
22	Списано на зменшення фінансового результату суму витрат на збут готової продукції			
23	Нараховано суму податку на прибуток за ставкою ____ %			
24	Списано на зменшення фінансового результату суму нарахованого податку на прибуток			
25	Відображено закриття рахунка 79 «Фінансові результати»			

3. Відобразити наведені господарські операції (п. 3) на рахунках синтетичного обліку, підрахувати обороти за місяць та визначити залишки на кінець місяця.

4. Скласти оборотну відомість за рахунками синтетичного обліку.

Практична робота № 6

Інвентаризація як метод бухгалтерського обліку

Теорія

Інвентаризація визначає фактичну наявність об'єктів інвентаризації шляхом підрахунку, зважування, обмірювання. Результатами інвентаризації можуть бути:

1) ідентичність фактичних і облікових даних про залишки запасів;

2) розбіжність між фактичними і обліковими даними про залишки запасів:

- лишки (коли фактичні залишки товарів більше облікових);
- нестачі (коли фактичні залишки товарів менше облікових).

Лишки майна підлягають оприбуткуванню.

Нестачі запасів класифікуються по-різному:

- у межах норм природного убутку;
- понад норми природного убутку;
- під час транспортування;
- під час зберігання;
- винна особа встановлена;
- винна особа не встановлена.

Нестачі та втрати запасів у межах встановлених норм природного убутку під час транспортування, відносяться на збільшення первісної вартості оприбуткованих запасів такого найменування, групи, видів. Потім загальну вартість запасів ділять на фактичну кількість запасів, що надійшли, і отримують вартість одиниці запасів (1 шт., 1 кг, 1 м).

Нестачі та втрати запасів у межах встановлених норм природного убутку під час зберігання, а також нестачі та втрати запасів понад норми природного убутку визнаються витратами звітного періоду з відображенням їх фактичної собівартості

(з урахуванням транспортно-заготівельних витрат) за дебетом субрахунка 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей».

Одночасно суми нестач і втрат від псування товарів понад норми природного убутку до прийняття рішення про конкретних винуватців відображаються на позабалансовому субрахунку 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей».

Практичне завдання

1. Ознайомитися з інвентаризаційним описом запасів (дод. Б).
2. За даними інвентаризаційного опису запасів скласти звіряльну відомість результатів інвентаризації запасів (дод. В).
3. Відобразити в обліку результати інвентаризації за умови, що винна особа не встановлена.

Практична робота № 7

Документування як метод бухгалтерського обліку. Облікові реєстри

Теорія

Бухгалтерський документ – це письмове свідоцтво певної форми і змісту, яке містить відомості про господарську операцію та є доказом її здійснення.

Спосіб оформлення господарських операцій документами називають **документацією**. Документація є важливим елементом методу бухгалтерського обліку, оскільки

служує для первинного спостереження за господарськими операціями, і є обов'язковою умовою для відображення їх в обліку.

Щоб бути доказовим і мати юридичну силу, документ має містити обов'язкові реквізити. Такими реквізитами для будь-якого первинного документа є:

- назва документа;
- дата і місце складання;
- назва підприємства;
- зміст та обсяг господарської операції;
- одиниця виміру господарської операції;
- посади відповідальних осіб;
- особистий підпис або інший знак, що дає змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Усі господарські операції після їх оформлення первинними документами записуються до облікових реєстрів.

Обліковий реєстр – це спеціальна таблиця, призначена для відображення документально оформлених господарських операцій у системі рахунків, накопичення та зберігання облікової інформації.

Облікові реєстри – це носії певного формату у вигляді відомостей, журналів, книг, журналів-ордерів тощо, призначені для хронологічного, систематичного та комбінованого накопичення, групування та узагальнення інформації з первинних документів.

Записи до облікових реєстрів здійснюються на підставі первинних документів, після їх перевірки за формою та змістом. Перенесення інформації має здійснюватися в порядку надходження первинних документів до місця обробки або не пізніше терміну, що забезпечує своєчасну звітність,

наприклад, нарахування і виплату заробітної плати, складання бухгалтерської звітності.

Регістри бухгалтерського обліку мають містити назву, період реєстрації господарських операцій, прізвища і підписи осіб, що дають змогу ідентифікувати осіб, які брали участь у їх складанні.

Практичне завдання

1. Скласти первинні касові документи (грошовий чек, прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер) (дод. Г) згідно з наступними господарськими операціями за 28.12.20__ р.:

а) одержано з поточного рахунка в касу на господарські потреби 2200 грн;

б) видано з каси Наумовій Н. Т. в підзвіт на відрядження 2000 грн.

2. Указати кореспондуючі рахунки у наведених листах касової книги ПАТ «Консоль» за грудень 20__ р. (дод. Д).

3. Заповнити лист касової книги за 28.12.20__ р. (залишок на початок дня дорівнює залишку на кінець 21.12.20__ р.)

4. Заповнити Журнал 1 і відомість 1.1 за грудень 20__ р., підрахувати обороти та розрахувати сальдо на кінець місяця за рахунком 30 «Готівка» (дод. Е).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підруч. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.
2. Акімова Н. С., Говоруха О. О., Кирильєва Л. О., Євлаш Т. О. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2019. 182 с.
3. Малюга Н. М., Пархоменко В. М. Бухгалтерський облік (загальна теорія): конспект лекцій у схемах і таблицях : навч. посіб. Київ : ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. 66 с.
4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV.
5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його застосування : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.
6. Національні стандарти бухгалтерського обліку і звітності. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000099.html.
7. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку
1 «Загальні вимоги до фінансової
звітності»

		КОДИ	
Дата (рік, місяць, число)			01
Підприємство _____	за ЄДРПОУ		
Територія _____	за КОАТУУ		
Організаційно-правова форма господарювання _____	за КОПФГ		
Вид економічної діяльності _____	за КВЕД		
Середня кількість працівників _____			
Адреса, телефон _____			
Одиниця виміру: тис. грн без десяткового знака			
Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на _____ 20__ р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002	()	()

Продовж. дод. А

Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012	()	()
Інвестиційна нерухомість	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017	()	()
Довгострокові біологічні активи	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022	()	()
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом І	1095		
ІІ. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Виробничі запаси	1101		
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103		
Товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110		
Векселі одержані	1115		
Дебіторська заборгованість за про- дукцію, товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130		
за виданими авансами			
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Витрати майбутніх періодів	1170		

Продовж. дод. А

Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокри- тий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгова- ність за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		

Продовж. дод. А

Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

Керівник

Головний бухгалтер

[illegible]

**ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНИЙ ОПИС
запасів**

« ____ » _____ 20__ г.
(дата складання)

На підставі розпорядчого документа від «__» 20__ р. №__ виконано зняття фактичних залишків запасів, які обліковуються на субрахунок(ах) __ та зберігаються __ (номер та назва) (місцезнаходження) __

Розписка

До початку проведення інвентаризації всі видаткові та прибуткові документи на матеріальні цінності здано в бухгалтерську службу і всі матеріальні цінності, що надійшли на мою відповідальність, оприбутковано, а ті, що вибули, списано.

Матеріально відповідальна особа:

(посада)	(підпис)	(ініціали, прізвище)
Інвентаризація: розпочата «__» 20__ р.,		
закінчена «__» 20__ р.		

¹ Склад (комора), його (II) фактичне місцезнаходження.

Продовж. дод. Б

При інвентаризації встановлено таке:

№ з/п	Рахунок, суб-рахунок	Матеріальні цінності		Одиниця виміру	Фактична наявність			За даними бухгалтерського обліку ²			Інші відомості
		найменування, вид, сорт, група	номенклатурний номер (за наявністю)		кількість	вартість	сума	кількість	вартість	сума	
1		Шифон білий		м	10	60,00		16	60,00		
2		Шовк шифон блакитний		м	20	120,00		20	120,00		
3		Віскоза горох чорний на персяковому		м	30	150,00		25	150,00		
4		Гіпюр стрейч жовтий		м	40	115,00		10	115,00		
5		Креп шифон червоний		м	34	130,00		40	130,00		
6		Барбі креп гірчичя		м	2	135,00		3	135,00		
7		Поплін сорочковий білий		м	10	180,00		15	180,00		
8		Льон з віскозою темно-синій		м	50	260,00		60	260,00		
9		Льон з віскозою рожевий		м	50	260,00		60	260,00		
10		Льон з віскозою блакитний		м	32	260,00		20	260,00		
11		Льон з віскозою багатокольоровий		м	41	260,00		53	260,00		
12		Плшовка на підкладці		м	3	450,00		3	450,00		
13		Штучне екохутро чорне		м	23	600,00		0	600,00		
14		Капемір стрейч карамель		м	44	340,00		60	340,00		
15		Трикотаж хамелеон бордовий		м	56	147,00		80	147,00		
16		Костюмка Франт білий		м	71	540,00		55	540,00		
17		Шанель твід люрекс		м	5	420,00		20	420,00		
18		Атлас білий		м	25	290,00		25	290,00		
19		Коттон шиття салатний		м	5	970,00		12	970,00		
Разом		X	X	X							

Продовж. дод. Б

Разом за описом: а) кількість порядкових номерів _____ (прописком)

б) загальна кількість одиниць (фактично) _____ (прописком)

в) вартість фактична _____ (прописком)

г) загальна кількість одиниць за даними бухгалтерського обліку _____ (прописком)

д) вартість за даними бухгалтерського обліку _____ (прописком)

Голова комісії _____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

_____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Усі цінності, поійменовані в цьому інвентаризаційному описі з № _____ до № _____, перевірено комісією в натурі в моїй присутності та внесено в опис. У зв'язку з цим претензій до інвентаризаційної комісії не маю. Цінності, перелічені в описі, знаходяться на моєму відповідальному зберіганні.

Матеріально відповідальна особа:

« _____ » 20 _____ р. _____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Інформацію за даними бухгалтерського обліку вніс _____

Указані в цьому описі дані перевірів:

_____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

« _____ » 20 _____ р. _____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

² Графи 9–11 заповнюються бухгалтерською службою.

ДОДАТОК Г

Типова форма № КО-1

(найменування підприємства / установи / організації)

Квитанція
до прибуткового касового ордера № _____
від «__» _____ 20__ року

Прийнято від _____

Підстава _____

Сума _____ (словами)

_____ грн _____ коп.

М.П.

Головний бухгалтер _____
(підпис, прізвище, ініціали)

Касир _____
(підпис, прізвище, ініціали)

Ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України

_____ (найменування підприємства / установи / організації)

Прибутковий касовий ордер № _____
від «__» _____ 20__ року

№ з/п	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума цифрами	Код цільового призначення	Приймач

Прийнято від _____

Підстава _____

Сума _____ (словами) _____ грн _____ коп.

Додатки: _____

Головний бухгалтер _____
(підпис, прізвище, ініціали)

Одержав касир _____
(підпис, прізвище, ініціали)

Видатковий касовий ордер
від «__» ____ 20__ року

№ з/п	Номер документа	Дата складання	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку	Сума	Код цільового призначення
-------	-----------------	----------------	------------------------------------	--------------------------	------	---------------------------

Видати _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава _____

Сума _____ грн ____ коп.

Додаток: _____

Керівник _____ Головний бухгалтер _____ (підпис, прізвище, ініціали)

Одержав _____ грн ____ коп.

«__» ____ 20__ року Підпис одержувача _____

За _____

Видав касир _____ (підпис, прізвище, ініціали)

Продовж. дод. Г

Корінець чека AA00000000		(по двадцять чека) ГРОШОВИЙ ЧЕК AA00000000 (номер рахунка подавця чека)	
НА _____	НА _____	МІСЦЕ ДЛЯ НАКЛЕЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ МАРКИ	
« _____ » _____ р.	« _____ » _____ р.		
_____	_____		
Підписи:	_____		
_____	_____		
_____	_____		
ЧЕК ОДЕРЖАВ	_____		
« _____ » _____ р.	_____		
_____	_____		

Зворотний бік грошового чека

Підписи	Цілі витрат	Сума	ОПРИБУТКОВАНО ЗА КАСОЮ
Зазначену в цьому грошовому чеку суму одержав _____	_____	_____	Касовий ордер № _____
Відмітки, що засвідчують особу одержувача _____	_____	_____	« _____ » _____ р.
Пред'явлений _____ № _____	Виданий _____	_____	Головний (старший) бухгалтер _____
_____ (найменування документа) _____ (номер документа)	« _____ » _____	_____ (дата видачі документа)	_____ (підпис)
_____ (найменування установи, яка видала документ)	_____	_____	
Перевірено _____	Оплатити _____	« _____ » _____ р.	
Контролер _____	Відповідальний _____	Касир _____	
_____ (підпис)	_____ виконавець _____	_____ (підпис)	

ДОДАТОК Д

Касова книга ПАТ «Консоль» за грудень 20__ р.

Каса за « 7 » грудня 20__ р.

Лист № 1

№ доку-мента	Від кого отримано чи кому видано	Номер кореспон-дуючого рахунку	Прибуток	Видаток
	Залишок на початок дня		400,00	х
993	Від ЧП «Лотос» у погашення заборгованості за відвантажену готову продукцію		800,00	
994	Від СПД Лайтенко В.П. відповідно до угоди про оренду приміщення цеху № 6		175,00	
995	З поточного рахунка для виплати заробітної плати за II половину листопада		10 250,00	
905	У підзвіт на відрядження Кравченко Т.В.			200,00
906	Безвідсоткова позика Васильевій Н.М.			2000,00
996	Короткострокова позика банку		2000,00	
907	Заробітна плата за II половину листопада на підставі платіжної відомості			9850,00
908	Оплата відпустки Паловій Л.І.			507,00
909	На поточний рахунок несплачена заробітна плата за II половину листопада			400,00
910	Повернення підзвітної суми Антонову К.Г.			76,00
Разом за день			13 225,00	13 033,00
Залишок на кінець дня			592,00	х
у тому числі на зарплату				х
Касир				

Записи в касовій книзі перевірів і документи у кількості

чотирьох прибуткових та шести видаткових одержав
прописом прописом

Бухгалтер _____

Продовж. дод. Д

Каса за « 14 » грудня 20 __ р.

Лист № 2

№ доку-мента	Від кого отримано чи кому видано	Номер кореспон-дуючого рахунку	Прибуток	Видаток
	Залишок на початок дня		592,00	х
997	Повернення невикористаної підзвітної суми від Кравченко Т.В.		20,00	
911	Матеріальна допомога Васильєвій Н.М.			470,00
998	Від ПАТ «Темп» у погашення заборгованості за відвантажену готову продукцію		1500,00	
999	Від ЧП «НОН» відповідно до угоди про оренду приміщення цеху № 5		560,00	
912	У підзвіт на відрядження Костюнко О.М.			125,00
1000	Відшкодування збитків, завданих підприємству внаслідок псування матеріальних цінностей, від Зокова П.В.		1440,00	
913	Оплата відпустки Левко З.П.			676,00
1001	Короткострокова позика банку		3500,00	
914	На поточний рахунок виручка від реалізації готової продукції			3035,00
915	Безвідсоткова позика Комаровській А.В.			3000,00
Разом за день			7020,00	7306,00
Залишок на кінець дня			306,00	х
у тому числі на зарплату				х
Касир				

Записи в касовій книзі перевірів і документи у кількості

п'яти прописом прибуткових та п'яти прописом видаткових одержав

Бухгалтер _____

Продовж. дод. Д

Каса за « 21 » грудня 20__ р.

Лист № 3

№ доку-мента	Від кого отримано чи кому видано	Номер кореспон-дуючого рахунку	Прибуток	Видаток
	Залишок на початок дня		306,00	х
1002	Від СПД Зайцев К.Г. відповідно до угоди про оренду приміщення цеху № 7		334,00	
1003	Відшкодування збитків, завданих підприємству внаслідок псування матеріальних цінностей, від Зокова П.В.		780,00	
1004	Повернення підзвітної суми від Костюшко О.М.		5,00	
1005	Від ПП «Агротехніка» у погашення заборгованості за відвантажену готову продукцію		628,00	
1006	Безвідсоткова позика від Фосіна Г.Ф.		5000,00	
916	У підзвіт на відрядження Дорош В.В.			700,00
1007	Від СП «Схід» у погашення заборгованості за відвантажену готову продукцію		446,00	
917	На поточний рахунок виручка від реалізації продукції			1200,00
918	Короткострокова позика в банк			5000,00
919	Матеріальна допомога Кравченко Т.В.			340,00
Разом за день			7193,00	7240,00
Залишок на кінець дня			259,00	х
у тому числі на зарплату				х
Касир				

Записи в касовій книзі перевірів і документи у кількості

шість прибуткових та чотири видаткових одержав
прописом прописом

Бухгалтер _____

Сальдо на початок місяця

Усього за кредитом	за дебетом	Сальдо на кінець місяця
--------------------	------------	-------------------------

Сальдо на кінець місяця

[illegible]

Навчальне видання

ЦИГАНОВА Олександра Сергіївна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Методичні вказівки
до виконання практичних робіт

Комп'ютерна правка й коректура *О. Г. Костенко*
Комп'ютерне верстання *Ю. С. Семенченко*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 3,49. Вид. № 21. Зам. № 2101-04.
Видавець і виготівник Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
просп. Героїв України, 9, м. Миколаїв, 54007
E-mail : publishing@nuos.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6402 від 19.09.2018 р.